

УДК 378.04:614.253.1]:615.478

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ «ПРОФЕСІЙНИЙ КЕЙС МАЙБУТНЬОГО СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ» ЯК ОДНІЄЇ З ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЇХНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Марина Бичко

*Українська медична стоматологічна академія***Анотація:**

Статтю присвячено аналізу та оцінці результатів ефективності впровадження методики «Професійний кейс майбутнього сімейного лікаря» в підготовку майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності. Коротко розкрито сутність методики «Професійний кейс майбутнього сімейного лікаря». Наведено критерії та сутнісні характеристики рівнів готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності та перераховано спеціальні інструменти, що використовувалися під час дослідження. Представлено результати формувального етапу діагностики рівнів готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності; узагальнені дані педагогічного експерименту щодо динаміки змін рівневих характеристик готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності та результати педагогічного експерименту на початку та після завершення дослідження. Сформульовано висновки, що містять результати впровадження авторської методики.

Ключові слова:

готовність до професійної діяльності; критерії готовності; показники готовності; професійний кейс; майбутні сімейні лікарі; медичне обладнання; педагогічні умови.

Аннотация:

Бычко Марина. Эффективность внедрения «Профессиональный кейс будущего семейного врача» как одного из педагогических условий их подготовки к использованию медицинского оборудования в профессиональной деятельности.

Статья посвящена анализу и оценке результатов эффективности внедрения методики «Профессиональный кейс будущего семейного врача» в подготовку будущих семейных врачей к использованию медицинского оборудования в профессиональной деятельности. Кратко рассмотрена суть методики «Профессиональный кейс будущего семейного врача». Приведены критерии и существенные характеристики уровней готовности будущих семейных врачей к применению медицинского оборудования в профессиональной деятельности, перечислены специальные инструменты, которые использовались во время исследования. Представлены результаты формирующего этапа диагностики уровней готовности будущих семейных врачей к использованию медицинского оборудования в профессиональной деятельности; обобщенные данные педагогического эксперимента касательно динамики изменений уровней характеристик готовности будущих семейных врачей к применению медицинского оборудования в профессиональной деятельности и результаты педагогического эксперимента в начале и по завершению исследования. Сформулированы выводы о результативности реализации авторской методики.

Ключевые слова:

готовность к профессиональной деятельности; критерии готовности; показатели готовности; профессиональный кейс; будущие семейные врачи; медицинское оборудование; педагогические условия.

Resume:

Bychko Maryna. The effectiveness of the introduction of the method "Professional case of the future family doctor" as one of the pedagogical conditions for their preparation for the use of medical equipment in professional activities.

The article is devoted to the analysis and assessment of the effectiveness of the implementation of the methodology "Professional case of the future family doctor" in the preparation of future family doctors for the use of medical equipment in professional activities. The article briefly presents the essence of the "Professional case of a future family doctor" methodology. Criteria and essential characteristics of the readiness levels of future family doctors for the use of medical equipment in professional activities are presented, special tools that were used during the study are listed. The following data are presented for consideration: the results of the formative stage of diagnostics of the readiness levels of future family doctors to use medical equipment in their professional activities, generalized data of the pedagogical experiment on the dynamics of changes in the level characteristics of the readiness of future family doctors to use medical equipment in professional activities and the results of the pedagogical experiment at the beginning and at the end research. Conclusions are formed on the effectiveness of the author's methodology "Professional case of the future family doctor" as one of the main pedagogical conditions in the preparation of future family doctors for the use of medical equipment in professional activities.

Key words:

readiness for professional activity; readiness indicators; professional case; future family doctors; medical equipment.

Постановка проблеми. Охорона та відновлення здоров'я населення, збереження працездатності та доброго фізичного самопочуття кожної людини в усі часи становило суттєву особисту й суспільну проблему, яка тією чи іншою мірою має розв'язуватися на державному рівні. Здатність до її оптимального розв'язання може вважатися одним із показників цивілізованості суспільства, гуманістичного спрямування державної політики.

Сучасна система вищої медичної освіти України характеризується швидким динамічним оновленням освітнього простору. Однією з визначальних тенденцій у ній є підготовка майбутніх сімейних лікарів, здатних на високому рівні виконувати свої професійні обов'язки, надавати первинну медико-санітарну допомогу, здійснювати лікувально-діагностичний процес із застосуванням сучасної оновленої медичної техніки й апаратури, продукувати у своїх пацієнтів мотивацію до здорового способу життя,

а також готових до професійного самовдосконалення й безперервного професійного саморозвитку. Сьогодні цей процес регламентують нормативні документи державного рівня: Конституція України, Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національна стратегія розвитку освіти України на період 2011-2021 роки, низка Законів України про охорону здоров'я, Закон України «Про внесення змін до основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги» (2011 р., зі змінами від 2017 р.), Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» № 2168-VIII від 19.10.2017, Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2020 років (2014 р.), проєкт Закону України «Про первинну медичну допомогу на засадах сімейної медицини» (2017 р.) тощо.

З огляду на це, важливого значення набуває створення педагогічних умов для ефективної підготовки майбутніх сімейних лікарів у вітчизняних медичних закладах вищої освіти. Особлива роль у цьому процесі належить формуванню готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику вищої медичної освіти України на сучасному етапі різноаспектно висвітлюють у своїх дослідженнях такі вчені, як О. Афанасюк, М. Банчук, О. Волосовець, Ю. Гумінський, В. Денесюк, Н. Кінаш, В. Лазоришинець, В. Мороз та ін.

Сучасні досягнення та перспективи розвитку сімейної медицини в Україні стали предметом досліджень науковців у галузях медицини, психології, економіки, державного управління (О. Бусло, І. Вітенко, В. Весельський, О. Виноградов, Л. Галієнко, О. Гиріна, Н. Гойда, Н. Горобець, Н. Жилка, Т. Калюжна, А. Кудря, Є. Латишев, Г. Лисенко, Н. Марчук, О. Маяцька, В. Михальчук, В. Одринський, В. Рудень, В. Сірик, О. Чабан, І. Шурма та ін.). Кваліфікаційні вимоги, коло професійних обов'язків і компетентностей сімейного лікаря досліджували В. Абрамович, І. Баркер, Х. Баркхардт, Ю. Вороненко, С. Гізенданнер, С. Діні, О. Корж, А. Стіл, Д. Сіббрітт, А. Стівентон, В. Ткаченко, О. Шекера, Дж. Шлосс, Г. Черешнюк, Л. Черешнюк та ін.

Теоретико-практичні засади професійної підготовки майбутніх сімейних лікарів розкрито в працях таких учених, як М. Ансарі, О. Боярчук, О. Венгрович, Н. Гаврилук, Т. Гаріян, М. Гребенник, Р. Грицко, Ю. Губський, Є. Заремба, О. Заремба, Л. Ільницька,

А. Камільєрі, Ю. Кияк, О. Кларк, Б. Лемішко, В. Мішук, Н. Михайловська, О. Наливайко, Ю. Остраус, Д. Саммат, Г. Стечак, Л. Стрільчук, А. Тітова, М. Тимофієва, Ж. Рагіна, А. Царенко, В. Царенко, П. Чен, І. Шумлянський, Н. Ярема та ін. Водночас серед розв'язаних проблем залишається ще багато таких, що стосуються саме проблеми підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності, які, своєю чергою, потребують роз'яснення, удосконалення та подальшого вивчення.

Формулювання цілей статті. Мета статті: проаналізувати результати ефективності впровадження методики «Професійний кейс майбутнього сімейного лікаря» в процес підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різнобічний аналіз проблеми підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності підтвердив необхідність педагогічного експерименту як з огляду на те, що в професійній педагогіці проблему підготовки майбутніх сімейних лікарів вивчено недостатньо, так і у зв'язку з необхідністю підвищення рівня підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності та оцінювання ефективності методики «Професійний кейс майбутнього сімейного лікаря».

Саме тому метою педагогічного експерименту стала перевірка припущення про те, що підготовка майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності буде результативною за відповідних педагогічних умов, однією з яких є впровадження в процес підготовки студентів медичних закладів вищої освіти (ЗВО) методики «Професійний кейс майбутнього сімейного лікаря».

У нашому дослідженні використано методику «Професійний кейс майбутнього сімейного лікаря», яка вимагає надання чітких рекомендацій щодо підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності. Водночас ці рекомендації скеровуватимуть роботу викладачів на застосування певних педагогічних технологій, які, за умови їх реалізації, сприятимуть прогнозованому результату – позитивній динаміці рівнів готовності студентів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності лікаря сімейної медицини.

Необхідність досягнення визначеної мети детермінувала розподіл експериментального дослідження, що тривало впродовж 2015-

2019 рр., на чотири науково-педагогічні етапи: теоретико-організаційний (2015-2016 р.), констатувальний (2016-2017 р.), формувальний (2017-2019 р.), результативно-аналітичний (2019 р.). Дослідження проводилося на базі Української медичної стоматологічної академії (м. Полтава), Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, Харківського національного медичного університету, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. До участі в дослідженні були залучені студенти магістратури (4-5 курс навчання), а також група інтернів Української медичної стоматологічної академії, які сформували експериментальну групу. Ухвалюючи таке рішення, ми керувалися тим, що основне завдання інтернатури полягає в підвищенні рівня практичної підготовки випускників медичних ЗВО, що цілком відповідає темі нашого дослідження, а саме – підготовці майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності. Отже, у педагогічному експерименті взяли участь 215 студентів та інтернів (контрольна група (КГ) – 110 учасників, експериментальна група (ЕГ) – 105 учасників) різних медичних ЗВО з трьох регіонів України – Полтавська, Харківська та Тернопільська області.

Для виявлення рівнів готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання за визначеними критеріями та їх показниками [2] (див. табл. 1.) проведено діагностичне дослідження, в умовах якого розроблено й застосовано спеціальний інструментарій (анкетування, опитування, тести, ситуативні професійно зорієнтовані завдання, самооцінка, експертна оцінка). Процес розроблення й застосування інструментарію базувався на врахуванні вимог об'єктивності, валідності, надійності [3; 4]. Зауважимо, що формулювання питань анкет, розроблення й уточнення застосовуваних тестів, змодельованих медико-професійних кейсів обговорювалося викладачами ЗВО, які виступали в ролі експертів. Метод експертної оцінки в дослідженні полягав, зокрема, у проведенні експертами-педагогами інтуїтивно-логічного аналізу різних аспектів розвитку особистості майбутнього сімейного лікаря, що характеризують їхню готовність до застосування медичного обладнання в професійній діяльності [5; 6]. Одним з елементів визначення рівнів сформованості різних компонентів готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності стала авторська анкета для комплексного самооцінювання.

Таблиця 1

Критерії та сутнісні характеристики рівнів готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності

Критерії / компоненти	Рівні готовності		
	<i>високий (професійно-досконалий)</i>	<i>середній (достатній)</i>	<i>низький (репродуктивний)</i>
Ціннісно-мотиваційний (мотиваційний)	Глибоке усвідомлення ролі медичного обладнання в професійній діяльності сімейного лікаря та стійка мотивація до його опанування.	Недостатнє розуміння студентом ролі медичного обладнання в професійній діяльності сімейного лікаря та ситуативний інтерес до його опанування.	Нерозуміння студентом ролі медичного обладнання в професійній діяльності сімейного лікаря й пасивність у навчанні.
Когнітивно-змістовий (інформаційний)	Цілковите володіння системою знань, необхідних і достатніх для застосування медичного обладнання в майбутній професійній діяльності сімейного лікаря.	Володіння окремими елементами системи знань, що є необхідними й достатніми для застосування медичного обладнання в майбутній професійній діяльності сімейного лікаря.	Розрізнені відомості студента у сфері знань, що є необхідними й достатніми для застосування медичного обладнання в майбутній професійній діяльності сімейного лікаря.
Функціонально-діяльнісний (діяльнісний)	Взаємозв'язок теоретичних знань із практичною діяльністю щодо застосування медичного обладнання в майбутній професійній діяльності сімейного лікаря.	Сформованість у достатньому обсязі низки умінь щодо застосування медичного обладнання в майбутній професійній діяльності сімейного лікаря.	Сформованість окремих умінь; застосування їх на рівні відтворення з певними складнощами; значні складнощі під час використання медичного обладнання в нових ситуаціях.

Критерії / компоненти	Рівні готовності		
	<i>високий (професійно-досконалий)</i>	<i>середній (достатній)</i>	<i>низький (репродуктивний)</i>
		фіксація певних складнощів.	
Самоосвітньо-розвивальний (самоосвітній)	Сформованість у повному обсязі умінь самоосвітньої діяльності під час опанування медичного обладнання, стійка орієнтація на самоосвіту.	Сформованість у достатньому обсязі умінь самоосвітньої діяльності під час опанування медичного обладнання, певні складнощі в процесі самостійного опанування медичного обладнання.	Сформованість окремих умінь виконувати самостійну роботу, складнощі в процесі самостійного опанування медичного обладнання, брак стійкої орієнтації на самоосвіту.

Для визначення сформованості кожного рівня ефективності підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності було систематизовано числові дані й проаналізовано динаміку результатів – від вхідного до підсумкового контролю в КГ та ЕГ.

У таблиці 2 відображено результативність формувального етапу діагностики рівнів готовності майбутніх сімейних лікарів до

застосування медичного обладнання в професійній діяльності.

Підбиваючи підсумки ефективності реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності спиратимемося на узагальнені результати динаміки змін рівневих характеристик на початку та після проведення педагогічного експерименту (рис. 1).

Таблиця 2

Результати формувального етапу діагностики рівнів готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності

Критерії	Групи	Рівні					
		<i>Високий</i>		<i>Середній</i>		<i>Низький</i>	
		Абсолютний показник, (осіб)	Відносний показник, (%)	Абсолютний показник, (осіб)	Відносний показник, (%)	Абсолютний показник, (осіб)	Відносний показник, (%)
Ціннісно-мотиваційний	КГ	12	10,91	38	34,55	60	54,54
	ЕГ	33	31,43	53	50,48	19	18,09
Когнітивно-змістовий	КГ	13	11,82	34	30,91	63	57,27
	ЕГ	28	26,67	46	43,81	31	29,52
Функціонально-діяльнісний	КГ	13	11,82	43	39,09	54	49,09
	ЕГ	32	30,48	56	53,33	17	16,19
Самоосвітньо-розвивальний	КГ	11	10,00	31	28,18	68	61,82
	ЕГ	15	14,29	42	40,00	48	45,71
<i>Узагальнений показник</i>	<i>КГ</i>	<i>12</i>	<i>10,91</i>	<i>37</i>	<i>33,63</i>	<i>61</i>	<i>55,46</i>
	<i>ЕГ</i>	<i>27</i>	<i>25,71</i>	<i>49</i>	<i>46,67</i>	<i>29</i>	<i>27,62</i>

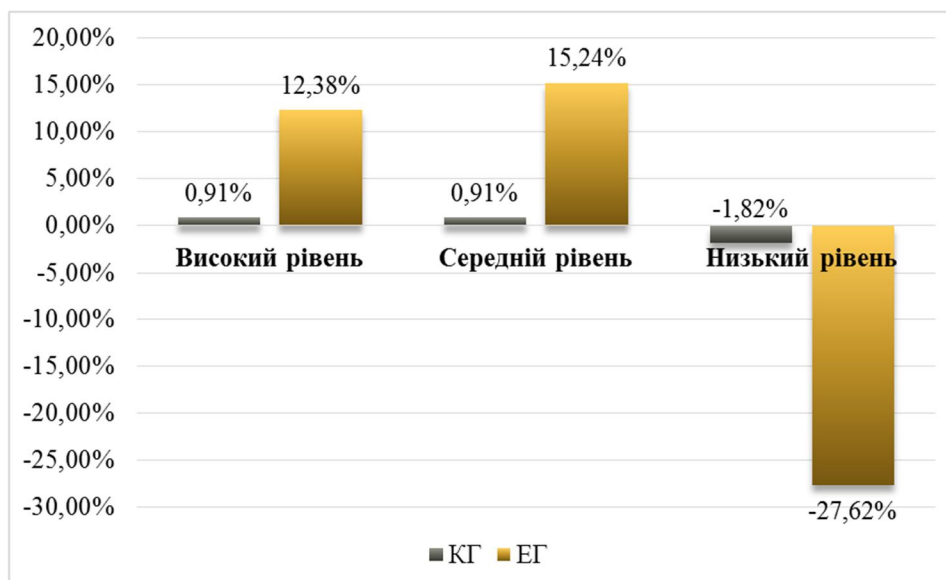

Рис. 1. Узагальнені дані педагогічного експерименту щодо динаміки змін рівневих характеристик готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності

Так, аналіз показників рівнів готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в КГ засвідчив вагомі зміни в результатах: показник низького рівня зменшився на 1,82%, середнього та високого – збільшився на 0,91%. У студентів ЕГ динаміка

виражена більш суттєво: показник низького рівня зменшився на 27,62%, за рахунок чого спостерігається збільшення кількості майбутніх лікарів із середнім (на 15,24%) та високим (на 12,38%) рівнями готовності до застосування медичного обладнання (рис. 2).

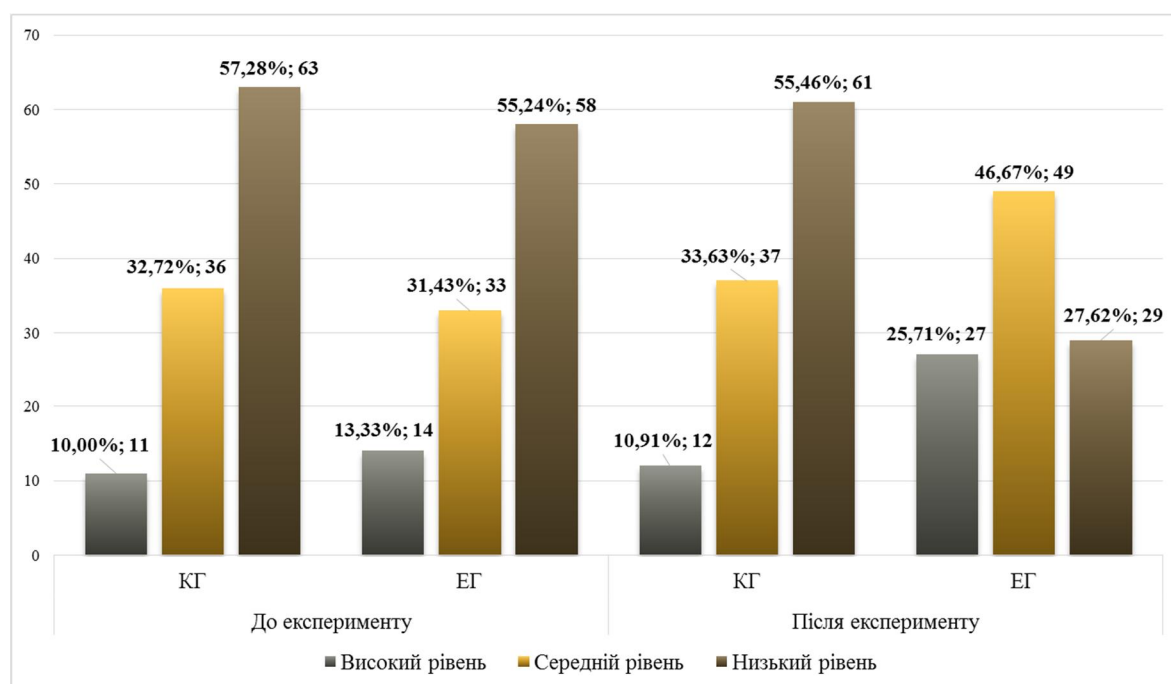

Рис. 2. Результати педагогічного експерименту на початку та після завершення дослідження

З метою перевірки вірогідності отриманих результатів формувального етапу педагогічного експерименту ми обчислили комплексний показник критерію Пірсона χ^2 для визначення рівнів готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності [1].

Отже, перевірка достовірності одержаних даних, здійснена за допомогою методу математичної статистики – визначення χ^2 – критерію Пірсона, підтвердила позитивний результат упровадження педагогічних умов та розробленої моделі підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного

обладнання в професійній діяльності у студентів ЕГ.

Висновки. Експериментально доведено ефективність упровадження методики «Професійний кейс майбутнього сімейного лікаря» як однієї з основних педагогічних умов підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності. Динаміка рівневих характеристик готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності свідчить про позитивні зміни в експериментальній групі, а саме: на 27,62% зменшився показник низького (репродуктивного) рівня готовності; показник

середнього (достатнього) рівня збільшився на 15,24%, а високого (професійно-досконалого) – на 12,38%. Проведений порівняльний аналіз свідчить про позитивну динаміку змін за всіма розглянутими критеріями та показниками у студентів експериментальних груп і дає достатні підстави твердити, що реалізація досліджуваних педагогічних умов дійсно забезпечує високий рівень готовності майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності. Вірогідність результатів проведеної експериментальної роботи підтверджено непараметричним критерієм Пірсона χ^2 .

Список використаних джерел

1. Білоусова Л. І., Колгатін О. Г., Колгатіна Л. С. Інформаційні технології статистичного аналізу даних педагогічної діагностики: навч. посібник. Харків: СМІТ, 2014. 73 с.
2. Бичко М. В. Проблеми визначення критеріїв, показників та рівнів підготовки майбутніх сімейних лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності. *Modern scientific researches: international periodic scientific journal*. 2020. № 11(1). С. 63–69. URL: www.modscires.pro.
3. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ – Вінниця: ТОВ «Планер», 2010. 308 с.
4. Кыверялг А. А. Методи исследований в профессиональной педагогике. Таллин: Валгус, 1980. 334 с.
5. Кононец Н. В. Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ...д-ра пед. наук :13.00.09 / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2017. 473 с.
6. Шабалдак А. В. Компоненти, критерії, показники та рівні готовності курсантів військової академії до професійної діяльності на основі реалізації прагматичного підходу. *Молодий вчений*. 2017. № 2. С. 563–567.

Відомості про автора:

Бичко Марина Вікторівна

Українська медична стоматологічна академія
вул. Шевченка, 23, м. Полтава,
Полтавська обл., 36011, Україна

doi: 10.33842/22195203/2021/25/105/110

Матеріал надійшов до редакції 15.11.2020 р.
Прийнято до друку 15.12.2020 р.

References

1. Bilousova L.I., Kolgatin O.G., Kolgatina L.S. (2014). Information technologies of statistical analysis of data of pedagogical diagnostics: textbook. Kharkiv: SMIT. 73 p. [in Ukrainian]
2. Bychko M.V. (2020). Problems of determining the criteria, indicators and levels of training of future family doctors for the use of medical equipment in professional activities. *Modern scientific researches: international periodic scientific journal*. № 11 (1). P. 63–69. URL: www.modscires.pro. [in Ukrainian]
3. Goncharenko S.V. (2010). Pedagogical research: Methodological advice to young scientists. Kyiv - Vinnytsia: Planer LLC. 308 p. [in Ukrainian]
4. Kyveryalg A.A. (1980). Research methods in professional pedagogy. Tallinn: Valgus., 334 p. [in Russian]
5. Kononets N.V. (2017). Didactic bases of resource-oriented teaching of disciplines of a computer cycle of students of agrarian colleges: dis. ... dr. ped. sciences: 13.00.09 / G.S. Skovoroda Kharkiv National Ped. Univ. Kharkiv. 473 p. [in Ukrainian]
6. Shabaldak A.V. (2017). Components, criteria, indicators and levels of readiness of cadets of the military academy for professional activity based on the implementation of praxeological approach. *A young scientist*. № 2. P. 563–567. [in Ukrainian]

Information about the author:

Bychko Maryna Viktorivna

Ukrainian Medical Dental Academy
Shevchenko St., 23, Poltava,
Poltava region, 36011, Ukraine

doi: 10.33842/22195203/2021/25/105/110

Received at the editorial office 15.11.2020.
Accepted for publishing 15.12.2020.